

ปรสิตร :

E. histolytica

เอนตามีบา ฮีสโตไลติกา (*Entamoeba histolytica*)

Entamoeba histolytica

Entamoeba histolytica หรือเชื้อบิดชนิดมีตัว เป็นปรสิตที่มีเซลล์เดี่ยวจำพวกอะมีบาอาศัยในลำไส้ใหญ่ เชื้อในระยะ trophozoite จะมีรูปร่างไม่แน่นอน เชื้อประกอบด้วยนิวเคลียส 1 อัน ซึ่งมี karyosome ขนาดเล็กอยู่ตรงกลาง และที่ขอบในของเยื่อหุ้มนิวเคลียสประกอบด้วย chromatin granule ซึ่งมีขนาดเล็กและเรียงตัวอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเชื้อระยะ cyst มีรูปร่างกลม ภายในเซลล์มีนิวเคลียส 1-4 อัน

แหล่งที่พบ *Entamoeba histolytica*

Entamoeba histolytica พบมากในประเทศเขตร้อนโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ที่มีระบบสุขาภิบาลไม่ดีเพียงพอ ประชาชนยังต้องบริโภคน้ำ และอาหารที่ไม่สะอาด

การเข้าสู่ร่างกาย

เมื่อคนรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำที่มีเชื้อระยะ cyst เชื้อจะออกจาก cyst ที่ลำไส้เล็กส่วนต้น แล้วเจริญเติบโตและอาศัยที่ลำไส้ใหญ่ และมีการสืบพันธุ์แบบแบ่งตัวเป็นสองเซลล์ เชื้อระยะ trophozoite ที่ออกมากับอุจจาระจะตายไป แต่ในอุจจาระ ที่มีเชื้อระยะ trophozoite จะเปลี่ยนเป็นระยะ cyst ซึ่งเป็นระยะติดต่อซิสต์ของเชื้อบิดมีตัวออกมาพร้อมกับอุจจาระของคนที่ยังมีชีวิต เชื้อบิดมีตัว เมื่อคนนั้นไม่ถ่ายอุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งอาจถ่ายอุจจาระตามพุ่มไม้ ลงแม่น้ำลำคลองหรือลงในส้วมที่ไม่มีถึงเก็บอย่างถูกต้อง อุจจาระจะถูกชะโดยน้ำฝน หรือน้ำในแม่น้ำ ทำให้ซิสต์แพร่กระจายไปตามแม่น้ำลำคลอง หรือแหล่งน้ำต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ

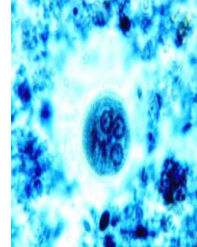
อันตรายของ *Entamoeba histolytica*

คนที่มีเชื้อบิดมีตัวในร่างกายแต่เชื้อไม่ทำอันตรายต่อผนังลำไส้ จะมีชีวิตปกติเหมือนกับคนทั่วไป กินอาหารและถ่ายอุจจาระเป็นปกติ แต่ในอุจจาระของคนเหล่านี้จะมีซิสต์ของเชื้อบิดมีตัวออกมาด้วยและสามารถกระจายไปสู่คนอื่นได้ แต่ในคนที่เชื้อบิดมีตัวลุกลาม ไซเข้าผนังลำไส้จะทำให้เกิดแผลที่ลำไส้และเกิดการอักเสบเฉียบพลันที่ลำไส้ใหญ่ทำให้มีอาการถ่ายเหลว และปวดท้องรุนแรง ร่วมกับอาการปวดเบ่ง อาการถ่ายเหลวจะเริ่มจากถ่ายเหลวเป็นน้ำ ต่อมาอุจจาระมีลักษณะเป็นมูกเลือด อุจจาระมีกลิ่นเหม็น เหมือนหัวกุ้งเน่า ในผู้ป่วยบางรายที่มีการอักเสบรุนแรงแบบเนื้อตาย ซึ่งพบมากในเด็ก คนที่ขาดอาหาร ในผู้สูงอายุ ผู้ป่วยจะมีอาการ ปวดท้องรุนแรง ไข้สูง ถ่ายอุจจาระปนเลือดมากกว่า 20 ครั้งใน 1 วัน และทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้ ผู้ป่วยที่เชื้อบิดมีตัวลุกลามจาก ลำไส้เข้าสู่กระแสเลือด จะไปเกิดฝีที่อวัยวะต่างๆ ที่พบบ่อยที่สุดคือฝีปอดจะมีบิดที่ตับ ผู้ป่วยจะมีอาการไข้ ปวดท้องโดยเฉพาะซีกขวาบน ตับโต มีอาการดีซ่าน และอาจพบว่ามีม้ามโต

วิธีป้องกัน

- ล้างมือทุกครั้ง โดยเฉพาะก่อนรับประทานอาหารและหลังเข้าห้องน้ำ
- ล้าง ผัก ผลไม้ ให้สะอาดก่อนบริโภค
- รักษาความสะอาดในทุกขั้นตอนของการปรุงอาหาร
- น้ำดื่ม น้ำใช้ ต้องสะอาด อาหารต้องปรุงสุกทั่วถึง
- ระมัดระวัง เรื่องอาหารและน้ำดื่มเป็นพิเศษ เมื่อไปยังถิ่นที่ยังขาดสุขอนามัย

ปรสิต :

E. histolytica

- มีส่วนร่วมในชุมชน ในการช่วยกันรักษา สุขอนามัยชุมชน และถ่ายอุจจาระใน ส้วมเสมอ

เอกสารอ้างอิง

1. Report of a Joint FAO/WHO expert meeting. Multicriteria-based ranking for risk management of foodborne parasites. 24 October 2012.
2. รศ.ดร.นพ.คม สุคนธสรทรัพย์ คณะ แพทยศาสตร์ ภาควิชาปรสิตวิทยา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่. โรคมืดมีตัว. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.med.cmu.ac.th/dept/parasite/public/amoebiasis.htm>. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2558.
3. รศ.พญ.ดารารวรรณ วนะชีวนาวิน. 2553. โรคมืดมีตัว (Amebic dysentery). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.si.mahidol.ac.th/th/department/parasitology/articledetail.asp?ac_id=5. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2558.